

18.10.2006

Helsingin yliopisto
Aineenopettajankoulutuksen yhteistyöryhmä
Käyttäytymistieteellinen tiedekunta
PL 9, Siltavuorenpenger 20R

Aikuisopetukseen suuntautuvat opettajan pedagogiset opinnot ja niiden uudistaminen Helsingin yliopistossa

Työryhmän tehtävä

Helsingin yliopiston opettajankoulutuksen neuvottelukunnan <www.helsinki.fi/opettajaksi> *aineenopettajankoulutuksen yhteistyöryhmä* on kokouksessaan 25.10.2005 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on laatia syyskuun 2006 loppuun mennessä aikuisopetukseen suuntautuvien opintojen järjestämistä ja toteuttamista koskeva muistio Helsingin yliopiston aineenopettajan koulutuksen työryhmälle. Muistion tulisi sisältää tilannekatsaus sekä ehdotuksia tai suosituksia siitä, miten ja kenelle suunnattuina nämä opinnot tulisi jatkossa järjestää uudistuneiden maisterin tutkintojen osana ja erillisinä opintoina. Työryhmään nimettiin edustajat aineenopettajan koulutusta antavista tiedekunnista. Työryhmä voi halutessaan täydentää kokoonpanoa kutsumalla uusia jäseniä ja asiantuntijoita.

Työryhmä piti järjestäytymiskokouksen 14.12.2005. Puheenjohtajaksi valittiin lehtori Tor Kronlund ja sihteeriksi opettajankoulutuksen koordinaattori Taina Kaivola.

Työryhmä kokoontui kevätlukukauden 2006 aikana kolmesti (16.1., 27.4. ja 17.5). Muistion viimeistelyssä käytettiin apuna sähköpostia. Osa työryhmän jäsenistä osallistui liitteenä 2 olevan opettajankoulutuksen rakenteellisen kehittämisen ehdotuksen valmisteluun. Soveltavan kasvatustieteen laitoksen ja kasvatustieteen laitoksen edustajat kokoontuivat useaan kertaan huhti-, touko- ja kesäkuussa.

Työryhmän jäsenet ovat:

lehtori Tor Kronlund, sokla (puheenjohtaja)
professori Jari Lavonen, sokla
amanuenssi Mikko Asiainen, sokla
opettajankoulutuksen koordinaattori Taina Kaivola, käytt. tdk (sihteeri)
dosentti Marja Martikainen, kasvatustieteen laitos
lehtori Aino-Maija Lahtinen, kasvatustieteen laitos
opintoasiainkoordinaattori Helena Laurila, käytt. tdk,
professori Ulla-Maija Salo, koti- ja käsityötieteen laitos
(varalla professori Terttu Tuomi-Gröhn)
opintos sihteeri Iira-Maria Ullgren, hum. tdk
(varalla suunnittelija Marja K. Martikainen)
opintoasiainpäällikkö Tuula Hakkola, valt.t.tdk,



(varalla projektisuunnittelija Hannu Kahlos)
professori Jouko Rikkinen, biot. tdk,
(varalla lehtori Aulikki Salmia),
suunnittelija Hanna-Maija Ketola (varalla Sinikka Silfverberg), teol. tdk,
opintoasiainpäällikkö Anne Palo-Kauppi, m-l. tdk.
(varalla professori Heimo Saarikko)

Ryhmän asiantuntijana oli suunnittelupäällikkö Kaisa Atosuo käyttäytymistieteellisestä tiedekunnasta.

1 Johdanto

Virallisten koulutuspoliittisten linjausten mukaan aikuiskoulutuksen tavoitteena on tukea elinikäistä opiskelua ja oppimista, kehittää yhteiskunnan eheyttä ja tasa-arvoa sekä turvata työvoiman saatavuutta ja ammattitaidon kehittämistä. 2000-luvulla aikuiskoulutus vastaa yhä joustavammin työelämässä toimivien ja erilaisten erityisryhmien osaamisen uudistamisen vaatimuksiin. Koulutusjärjestelmän puitteissa aikuiset voivat osallistua tutkintoon johtavaan koulutukseen sekä laajaan ammatilliseen lisä- ja täydennyskoulutukseen. Merkittävimmät aikuisväestön osaamisen kehittämistä tukevat ratkaisut tehdään kuitenkin työpaikoilla. Myös suuri osa aikuiskoulutuksesta toteutuu oppilaitosten ulkopuolella, työpaikoilla tai työnantajien muulla tavoin organisoimana toimintana. Vaikka aikuiskoulutus on voimakkaasti kytkeytynyt työelämään, kaikki koulutus ei liity suoraan työhön ja ammattitaitoon. Aikuisille on tarjolla runsaasti myös vapaan sivistystyön mukaisia kansalaistaitoihin valmentavia ja yhteiskunnallisia opintoja. Aikuisopiskelu voi olla myös puhtaasti harrastuksellista, omaan mielenkiintoon perustuvaa tietojen ja taitojen kartuttamista. Aikuiskoulutuksen keinoin vastataan myös työttömyyden ja syrjäytymisen ehkäisyyn sekä maahanmuuttajien koulutustarpeeseen.

Aikuiskoulutusta voidaan tarkastella yhteiskunnan, työelämän ja yksilön tarpeiden kannalta sekä myös elinikäisen oppimisen näkökulmasta. Työelämän kehittämisessä perinteisellä henkilöstön täydennys- ja uudelleen koulutuksella on edelleen keskeinen asema. Se on kiinteä ja jatkuva osa työtä koskettaen nykyään kaikkia henkilöstöryhmiä. Työpaikoilla tarvitaan kuitenkin myös uudenlaista ymmärrystä siitä, kuinka rakentaa asiantuntijoiden kasvulle ja työyhteisöjen oppimiselle otollisia ympäristöjä ja käytäntöjä. Asiantuntijuus ei nykytutkimuksen valossa kehity yksinomaan oppilaitoksissa vaan myös käytännön toimintaan osallistumalla. Aikuiskoulutusta järjestävissä oppilaitoksissa on luotava uudenlaisia ja joustavia toimintamuotoja, jotka tukevat yhteisöllisyyttä ja verkostoitumista.

Koulutettavan yksilön näkökulmasta aikuiskoulutuksen tehtävänä on tukea yhteiskunnan muutoksiin sopeutumista mutta myös edistää aikuisten kykyä ymmärtää omaa elämäntilannettaan sekä monimutkaisia yhteiskunnallisia olosuhteita. Jatkuvasti muuttuva työ- ja toimintaympäristö edellyttää aikuisilta jatkuvaa tilanteiden uudelleen hahmottamista. Työt muuttuvat, tietyt työt katoavat, työntekijöiden liikkuvuus lisääntyy ja työpaikkojen kulttuurit monimuotoistuvat. Siksi on tuettava aikuisten kykyä tehdä läpi elämän ulottuvia valintoja. Aikuisiässä opiskellaan joko uusi ammatti tai täydennetään aikaisempaa koulutusta. Tutkintoon johtavissa koulutuksissa opiskelee siksi yhä enemmän aikuisia, joilla on työkokemusta, aikaisempia opintoja ja suoritettuja tutkintoja.

Myös yhä useammat työtehtävät sisältävät ohjausta ja neuvontaa, työn opastusta ja koulutusta. Opettaminen ei ole enää vain perinteisten opetusammattien vastuulla. Voidaan puhua yleisesti ammattien pedagogisoitumisesta. Johtamiskäytännöissä korostuu ihmisten johtaminen, kyky motivoida, rakentaa luovuudelle ja innovaatioille otollinen ilmapiiri sekä tukea työntekijöiden yhteistoimintaa ja verkostoitumista. Ammateissa, joiden keskeisenä



elementtinä on ihmisten välinen vuorovaikutus, työntekijöiden ammatillista kasvua ja osaamisen kehittämistä tuetaan erilaisin mentorointi- ja työhönohjausjärjestelmin. Tavoitteellinen ohjaustyö edellyttää ohjaajilta syvällistä aikuispedagogista osaamista.

Aikuiskoulutus avaa kansalaisille aivan uusia näköaloja oman elämänsä kehittämiseen. Perinteisesti tätä tehtävää on voinut toteuttaa vapaa sivistystyö, mutta nykyisessä yhteiskunnassa tehtävä on laajennut koskemaan kaikkea aikuiskoulutusta. Tätä voidaan pitää aivan selvästi aikuisopetuksen perimmäisenä tavoitteena. Koulutuksellisen tasa-arvon myötä mahdollistetaan aktiivinen kansalaisuus ja hyvinvoinnin edistäminen. Näin ollen aikuiskoulutusta voidaan pitää yhä keskeisempänä yhteiskunnallisena vaikuttajana.

Yllä mainituista syistä on välttämätöntä, että Helsingin yliopistossa kehitetään kaiken kattavaa aikuiskoulutusta, jossa yhtenä keskeisenä muotona on aikuisopetuksen suuntautuneiden opettajien pedagoginen koulutus.

2 Katsaus taustaan ja nykytilanteeseen

2.1 Tausta

Aikuisopetuksen suuntautuva opettajankoulutus käynnistyi opetusministeriön asettaman vapaan sivistystyön opettajankoulutusta pohtineen työryhmän ehdotuksen pohjalta syksyllä 1992 Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksella (OPM 1991¹). Työryhmä esitti vapaan sivistystyön opettajien ja yleensäkin aikuisopetuksessa työskentelevien opettajien pedagogisen koulutuksen toteuttamista yliopistojen opettajankoulutusyksiköissä sekä ammatillisissa opettajankoulutuslaitoksissa. Näin työryhmän tavoitteena oli yhtenäistää opettajankoulutus samalla kun se tuki pyrkimystä saada aikaan laaja-alainen opettajakelpoisuus mitoitukseltaan 35 ov (emt. s. 15). Edelleen työryhmä katsoi, että tutkinnon suorittamisen jälkeen aikuisten opettajaksi hakeutuvilla olisi mahdollista suorittaa opinnot monimuoto-opetuksena (ts. erilliset opettajan pedagogiset opinnot). Työryhmä suositteli tälle uudelle opettajankoulutukselle kokeilukautta vuosiksi 1993–96 ja samalla tulisi huolehtia myös pedagogisten opintojen täydennyskoulutuksesta niiden opettajien osalta, joilla jo oli osa vapaan sivistystyön opettajankoulutuksesta suoritettuna.

Koulutus aloitettiin Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksella silloisen luokanopettajan poikkeuskoulutuksen voimin ja opetusministeriön pienellä lisärahoituksella aluksi täydennyskoulutuksena. Jo seuraavana vuonna (1993) koulutukseen otettiin uusi, ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden 17 opiskelijan ryhmä, jolle järjestettiin opettajan pedagogiset opinnot kokonaisuudessaan (35 ov) monimuoto-opetuksena. Tämä ensimmäinen opiskelijaryhmä suuntautui lähes kokonaisuudessaan vapaaseen sivistystyöhön.

Koulutus toteutettiin monimuoto-opetuksena ja opetussuunnitelmalliset ratkaisut perustuivat osaksi aineenopettajakoulutuksen opetussuunnitelman osaksi poikkeuskoulutuksesta saatuihin kokemuksiin sekä aikuisopettajan toimenkuvaan. Kaikki harjoittelut tapahtuivat aikuisoppilaitoksissa, suurimmaksi osaksi perinteisissä vapaan sivistystyön harjoitteluoppilaitoksissa niiden kanssa tehtyjen suullisten sopimusten ja laaditun opetussuunnitelman mukaisesti.

Helsingin yliopisto oli näin ensimmäisten joukossa järjestäessään opettajankoulutusta myös sellaisille tutkinnon suorittaneille, joiden tutkinnossa ei ollut välttämättä koulussa

¹ Vapaan sivistystyön opettajankoulutuksen uudistaminen. Aikuisopetuksen opettajankoulutuksen uudistamistyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmien muistioita 1991:40.



opetettavaa ainetta. Samalla yliopistollinen opettajankoulutus avautui kaikille ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneille pääaineesta riippumatta. Näin laajennettiin työryhmän esityksen mukaisesti opettajankoulutuksen tehtäväkenttää sekä pyrittiin vastaamaan monien eri koulutusalojen aikuisopettajan tarpeeseen.

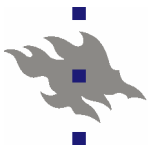
Valtiotieteellisen ja kasvatustieteellisen tiedekunnan tutkinto-opiskelijat ovat voineet suorittaa opettajan pedagogiset opinnot aikuiskoulutuksen tehtäviin suuntautuen vuodesta 1995 lähtien. Tätä aloitusta edelsi lukuvuoden 1994–95 kestänyt kokeilu, jossa yhteistyössä kasvatustieteen laitoksen kanssa laadittiin ratkaisumalli opettajan pedagogisiksi opinnoiksi kasvatustieteellisten aineiden opiskelijoille. Valtiotieteellisen tiedekunnan tutkinto-opiskelijoiden mahdollisuudesta suorittaa opettajan pedagogiset opinnot sovittiin opettajankoulutuslaitoksen silloisen esimiehen ja valtiotieteellisen tiedekunnan dekaanin keskustelujen pohjalta 1995. Koulutus aloitettiin kokeiluna, joka sittemmin vakiintui. Valtiotieteellisten opetussuunnitelma oli pääsääntöisesti sama kuin tutkinnon suorittaneiden.

Vuodesta 1995 koulutuksen kokonaiskiintiöksi vakiintui 60 opiskelijaa vuosittain. Heistä kolmekymmentä oli ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita ja sama määrä tutkinto-opiskelijoita. Tutkinto-opiskelijoista puolet (15) oli valtiotieteellisestä tiedekunnasta ja toiset 15 kasvatustieteellisestä tiedekunnasta (Taulukko 1).

Taulukko 1. Aikuisopettajan pedagogisten opintojen opiskelijamäärät 1992–1996.

Lukuvuosi	Opiskelijat	Tutkinnon täydentäjät	Ylemmän tutkinnon suorittaneet	Tutkinto-opiskelijat	Yhteensä
1992-93	hakijat	35	0	0	35
	hyväksytyt	35	0	0	35
	valmistuneet	35	0	0	35
1993-94	hakijat	76	52	0	128
	hyväksytyt	30	17	0	47
	valmistuneet	27	15	0	42
1994-95	hakijat	0	69	26	95
	hyväksytyt	0	30	10	40
	valmistuneet	0	26	10	36
1995-96	hakijat	0	148	71	219
	hyväksytyt	0	33	30	63
	valmistuneet	0	31	28	59

Hakijamäärät ovat koko ajan olleet kasvussa ja tarkastelukauden jälkeenkin sama suuntaus on jatkunut (ks. Taulukko 2). Valmistuneiden määrät ovat myös pysyneet huomattavan korkeina, mitä osoittaa 90–100 prosentin valmistumisosuudet vuosikursseittain.



Tutkinnon täydentäjille ei ole vuoden 1994 jälkeen ollut erillistä kiintiötä, koska kysyntä väheni selvästi ja kaikilla ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla oli mahdollisuus hakea varsinaisen kiintiön puitteissa, jossa henkilökohtaisten opintosuunnitelmien yhteydessä voitiin sopia aiempien opintojen huomioimistavasta.

Aikuisopetuksessa opettavien aineiden kirjo on todella laaja. Kysyntää on mitä erilaisimpien aineiden, aiheiden, taitojen ja tieteidenvälisten teemojen ja kurssien opettamisesta eri aikuis- ja ammattiryhmille tai itsensä kehittämiseen kiinnostuneelle aikuisväestölle. Koulutuskysyntää saattaa ilmaantua yllättäen aivan uusille aloille, jolloin tarvitaan pätevää opettajakuntaa vastaamaan näihin haasteisiin. Monet tiedekunnat Helsingin yliopistossa kuten humanistinen, teologinen, matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta ja maatalous-metsätieteellinen (Huittinen 1997, 92²) ovatkin osoittaneet kiinnostusta tutkintoon liitettäviä aikuisopetukseen suuntautuvia opettajan pedagogisia opintoja kohtaan. Aikuisopettajan koulutuksen vakinaistaminen on yhä uudelleen nousnut esiin eri opettajankoulutuksen kehittämissuunnitelmien yhteydessä. Suunnitelma ei kuitenkaan ole edennyt erillisrahoituksen hakemista pidemmälle. Erillisrahoitusta on haettu ja saatu tässä alkuvaiheessa vuosittain opetusministeriöltä yliopiston esityksen mukaisesti.

Kun aikuisopetukseen suuntautuva opettajankoulutus siirrettiin 1990-luvun alussa opetusministeriön työryhmän ehdotuksen mukaisesti tiedekorkeakouluille, on huomattava, että samalla aiempi vapaan sivistystyön opettajankoulutus liittyi tutkimukseen perustuvan opettajankoulutuksen piiriin. Sama muutos koski myös opiskelijoita, jotka sijoittuivat ammattikorkeakoulujen yleisaineiden opettajiksi. Näin yliopistollisen opettajankoulutuksen rooli ammattikorkeakoulujen opettajien kouluttajana korostui selvästi. Koulutuksen tärkeyttä ammattikorkeakoulujen opettajien kouluttajina osoittaa esimerkiksi se, että peräti 29 opiskelijaa harjoitteli ammattikorkeakouluissa lukuvuonna 2004–2005, ja 32 opiskelijaa lukuvuonna 2005–2006. Käytännössä on havaittu, että varsin monet ovat sijoittuneet ammattikorkeakoulun opettajan tehtäviin ja useat joko jo työskentelevät tai suunnittelevat työskentelevänsä siellä.

2.2 Nykytilanne

Kertyneiden kokemusten perusteella aikuisopetukseen suuntautuva opettajankoulutus on nähty ehdottoman tarpeellisena Helsingin yliopistossa. Etelä- Suomen alueella on suuri aikuisopetusta koskeva koulutuskysyntä, mikä heijastelee yhteiskuntamme nopeaa rakenteellista muutosta (ks. Kumpulainen 2005³). Koulutuksen vakinaistaminen ja aikuispedagogisen tutkimuksen kytkeminen selkeästi koulutuksen yhteyteen tulisi olla yksi opettajankoulutuksen rakenteellisista vastauksista muuttuvan yhteiskunnan tarpeisiin.

Taulukkoon 2 on koottu yleistietoja vuosien 2001–2006 hakijamäärästä, opintoihin hyväksytyistä ja valmistuneiden määrästä. Hakijamäärät ovat edelleen pysyneet huomattavasti suurempina kuin koulutukseen otettavien määrään. Hakijoista jopa kaksi kolmasosaa on lähes joka vuosi jäänyt ilman opiskelupaikkaa. Vuoden 2004–2005 opinto-oikeusaikaa lisättiin yhdestä vuodesta puoleentoista vuoteen, mikä näkyy taulukossa hieman vähäisempänä valmistuneiden määränä. Lukuvuonna 2003–2004 valmistumisprosentti oli 83, kun se vuonna 2004–2005 tämän uudistuksen jälkeen oli vielä niinkin korkea kuin 64.

² Huittinen, K. 1997. Aineenopettajakoulutus Helsingin yliopistossa. Helsingin yliopiston Opintoasiainosaston julkaisuja 14/1997.

³ Kumpulainen, T. 2005. Koulutuksen määrälliset indikaattorit. Opetushallitus, Helsinki.

Taulukko 2. Aikuisopettajan pedagogisten opintojen opiskelijat 2001–2006.

Lukuvuosi	Opiskelijat	Ylemmän tutkinnon suorittaneet	Tutkinto-opiskelijat	Yhteensä
2001–2002	Hakijat	148	60	208
	Hyväksytyt	43	28	71
	Valmistuneet	34	26	60
2002–2003	Hakijat	189	48	237
	Hyväksytyt	45	31	76
	Valmistuneet	42	22	64
2003–2004	Hakijat	167	73	240
	Hyväksytyt	48	29	77
	Valmistuneet	42	22	64
2004–2005	Hakijat	230	106	336
	Hyväksytyt	45	35	80
	Valmistuneet	28	23	51
2005–2006	Hakijat	203	80	283
	Hyväksytyt	45	35	80
	Valmistuneet ^x	31	11	42
2006–2007	Hakijat	155	94	249
	Hyväksytyt	45	45 ^{xx}	90

^x) 31.5.2006 mennessä valmistuneet, opinto-oikeus jatkuu 31.12.2006 asti.

^{xx}) kasvatustieteiden opiskelijoita 30.

Hakijamäärien kasvaessa on koulutukseen otettavien kiintiöitä lisätty vuonna 2001 nostamalla ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden kiintiö kolmestakymmenestä 45:een. Seuraava lisäys tehtiin vuonna 2004, jolloin kasvatustieteen tutkinto-opiskelijoiden kiintiöksi tuli 20. Syksyllä 2006 käyttäytymistieteellisen tiedekunnan tutkinto-opiskelijoiden (kasvatustieteen laitoksen pääaineopiskelijat ja soveltavan kasvatustieteen laitoksen varhaiskasvatuksen maisteriopintoja suorittavat sekä erityispedagogiikan pääaineopiskelijat) kiintiö korotettiin kokeiluna 30 opiskelijaan.

Koulutuksen järjestämisessä on Bolognan prosessin ja siihen sisältyneen opetussuunnitelmauudistuksen myötä entisestään lisätty tiedekunnan laitosten välistä yhteistyötä.

Näistä toimenpiteistä ja koulutuksen volyymin huomattavasta laajentamista huolimatta pysyvää rahoitusta ei ole myönnetty koulutuksen järjestämiseen. Myöskään koulutuksesta vastaavaa henkilökuntaa ei ole lisätty ja vastuuhenkilöt toivat edelleen määräaikaissa työsuhteissa. Tämä on epäkohta, joka estää koulutuksen määrätietoisuuden kehittämisen.



Edellä kuvatuista epäkohdista huolimatta koulutuksesta opiskelijoilta saatu palaute on ollut hyvin positiivista. Liitteenä 1 on näyte lomakkeella kerätyistä palautteista.

Tällä hetkellä koulutuksesta vastaa lehtori ja suunnittelusihteeri, jotka hoitavat kaikki koulutuksen järjestelyt valinnoista todistuksen luovuttamiseen asti. Vastuussa oleva lehtori hoitaa kaiken hallinnon sekä keskeisten ydinsisältöjen opetuksen. Hän myös ohjaa soveltavan kasvatustieteen laitoksen didaktikkona vuosittain usean opiskelijan syventävän harjoittelun. Koulutukseen myönnettyillä määrärahoilla on voitu palkata tilapäisiä tuntiopettajia ja harjoittelun ohjaajia. Nämä opettajat eivät kuitenkaan vastaa opintokokonaisuuden suunnittelusta, esimerkiksi opetussuunnitelman laatimisesta ja toteuttamisesta, opiskelijoiden opinto-ohjauksesta, henkilökohtaisten opintosuunnitelmien laatimisesta eivätkä harjoittelujen organisoinnista. Koulutuksen aikana on rakennettu aikuisoppilaitosten verkosto, jossa harjoitteluyhteistyö on perustunut suullisiin sopimuksiin. Vapaan sivistystyön opettajankoulutuksen parissa toimineet oppilaitokset, joissa harjoitteluperinne oli jo olemassa, liittyivät tähän yliopistollisen aikuisopettajan koulutuksen verkostoon. Sitten osa näistä oppilaitoksista, mm. ammattikorkeakoulut, liittyivät soveltavan kasvatustieteen laitoksen kenttäkouluverkostoon, joka suurimmaksi osaksi koostuu yleissivistävän koulutuksen oppilaitoksista. Näin aikuisopettajan harjoitteluyhteistyö saatiin osittain virallistettua.

Määräaikaisissa virkasuhteissa olevalla lehtorilla ja häntä avustavalla, yhtä lailla määräaikaisella suunnittelusihteerillä on hyvin rajallisesti mahdollisuuksia kehittää koulutusohjelman opetussuunnitelmaa. Suunnittelun ja kehittämisen edellyttämää yhteistyötä kasvatustieteen laitoksen henkilökunnan ja soveltavan kasvatustieteen laitoksen aineenopettajan koulutuksen pedagogisten opintojen kanssa vaikeuttaa opetukselta ja käytännön järjestelyiltä vapaaksi jäävä vähäinen virka-aika. Keskeisimmät kehittämistarpeet liittyvät (1) aikuisopetuksen didaktiikan menetelmien ja sisältöjen tutkimusperustaiseen kehittämiseen sekä (2) harjoittelun organisointiin niin, että järjestelyt tarjoavat mahdollisuuden korkealaatuisen harjoitteluun aikuisoppilaitoksissa. Soveltavan kasvatustieteen laitoksen kenttäkouluverkoston koordinointi ei ole toistaiseksi ollut riittävää aikuisopetuksen harjoittelun tarpeiden kannalta. Harjoittelupaikkojen järjestäminen on edelleen täysin aikuisopettajan koulutuksesta vastaavan didaktiikan lehtorin vastuulla.

3 Maisterin tutkinnon tuottavien tiedekuntien näkemyksiä

Yleissivistävän koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteisten aineiden aineenopettajan kelpoisuuden tuottavien kuuden tiedekunnan sekä maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan näkemykset aikuisopetukseen suuntautuvien opettajan pedagogisten opintojen tarpeellisuudesta ovat yhteneväisiä. Mahdollisuutta sisällyttää opinnot maisterin tutkintoon pidettiin tärkeänä osalle opiskelijoista. Myös valinnaisuutta toivottiin lisää. Näkemykset sisältävät ehdotuksia myös aikuisopetukseen suuntautuviin pedagogisiin opintoihin osallistuvien opiskelijoiden määrästä ja mahdollisista kiintiöistä. Työryhmä ei kuitenkaan ehdota vuosittaisen opiskelijamäärän lisäämistä tällä aikuisopetukseen suuntautuvalla kiintiöllä. Ainakin toistaiseksi mahdolliset kiintiöt sisältyvät nykyisiin oppiainekohtaisiin vuosittaisiin opiskelijamääriin.

3.1 Humanistinen tiedekunta

Aikuisopetukseen suuntautuvien pedagogisten opintojen sisällyttäminen filosofian maisterin tutkintoon kiinnostaa laajasti humanistisen tiedekunnan laitoksia ja oppiaineita. Monissa humanistisen tiedekunnan edustamissa oppiaineissa on pätevien aikuisopettajien



tarve. Esimerkiksi pienten kieliaineiden opettajat työllistyvät lähinnä vapaan sivistystyön, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opettajiksi. Myös perinteisiä kouluaineita edustavien kielten kohdalla aikuisopetus on yhä tärkeämpi vaihtoehto koulujen kielivalintojen käydessä suppeammiksi.

Humanistisen tiedekunnan oppiaineissa, jotka eivät edusta perinteisiä kouluaineita, ei ole tähän asti voinut sisällyttää minkäänlaisia opettajan pedagogisia opintoja tutkintoon. Esimerkiksi maahanmuuttajien opetuksessa tarvittavien kotikielten sekä vähemmistöuskontojen opettajien aineita opiskellaan humanistisessa tiedekunnassa ja pätevien opettajien tarve on suuri.

Humanistinen tiedekunta pitää erityisen tärkeänä yhteistyötä eri koulutuslinjojen välillä opettajan pedagogisissa opinnoissa. Ihanteellista olisi, jos opiskelija voisi samoja pedagogisia opintoja suorittaessaan erikoistua joko perus- ja lukio-opetukseen tai aikuisopetukseen. Samalla kuitenkin olisi tärkeää säilyttää nykyinen aikuisopetukseen suuntautuvien opintojen monimuoto-opiskeluna toteutettava suoritusmuoto.

Humanistinen tiedekunta ehdottaa tutkintoon sisällytettäviin aikuisopetukseen suuntautuviin pedagogisiin opintoihin koko tiedekunnalle yhteistä 20 opiskelijan kiintiötä.

3.2 Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta

Matemaattis-luonnontieteellisessä tiedekunnassa opettajankoulutuksessa on tähän asti keskitytty pääasiassa yleissivistävän koulutuksen opettajan koulutukseen matematiikassa, fysiikassa, kemiassa, maantieteessä ja tietojenkäsittelytieteessä. Kolmessa ensiksi mainitussa oppiaineessa suoravalinta on muodostunut vakiintuneeksi käytännöksi jo useiden vuosien ajan. Sen säilyttämistä ja edelleen kehittämistä yhteistyössä kampuksen omien laitosten ja soveltavan kasvatustieteen laitoksen kanssa pidetään tärkeänä muun muassa siksi, että näitä oppiaineita vaivaavaa opettajapulaa erityisesti perusopetuksessa voitaisiin helpottaa.

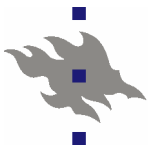
Aikuisopetuksen tehtäviä on matemaattis-luonnontieteellisellä alalla tarjolla runsaasti. Työskentely aikuisten kanssa kiinnostaa useita opiskelijoita. Näin ollen aikuisopetukseen suuntautuva vaihtoehto tutkintoon sisällytettynä kiinnostaa tiedekuntaa. Opetussuunnitelmalta toivotaan joustavuutta ja edellä mainittuun opettajapulaan viitaten myös valmiuksia työskennellä yleissivistävän koulutuksen tehtävissä. Näin lain edellyttämällä laaja-alaisella opettajankelpoisuudella on mahdollisuus toteutua aidosti.

Mikäli tutkintoon sisällytettäville aikuisopetukseen suuntautuville opettajan pedagogisille opinnoille varataan oma kiintiö, sen tulisi olla tiedekunta- eikä oppiainekohtainen. Näin ollen matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta esittää, että sen kiintiö aikuisopetuksellisen painotuksen valinnalle olisi 10–15 opiskelijaa vuosittain.

3.3 Valtiotieteellinen tiedekunta

Valtiotieteellinen tiedekunta on tyytyväinen nykyiseen tilanteeseen, jossa tiedekunnan opiskelijoilla on mahdollisuus sisällyttää maisterin tutkintoon aikuisopetukseen suuntautuvat opettajan pedagogiset opinnot tai suorittaa ne erillisinä.

Nykyisiä kiintiöitä pidetään opiskelijamäärältään tiedekunnassa tarvetta vastaavina. Opettajankouluttajien piirissä on kuitenkin havaittu epäkohta, joka koskee valtiotieteellisen tiedekunnan oppiaineita, joista voi valmistua yleissivistävässä koulussa opetettavien aineiden, kuten filosofian, historian, elämänskatsomustiedon ja yhteiskuntaopin, opettajiksi. Heille sopiva opettajan pedagogisten opintojen suuntautumisvaihtoehto olisi yhtä lailla



perusopetuksen ja lukion aineenopettajan pedagogisten opintojen koulutusohjelma kuin aikuisopetukseen suuntautuva.

Vuoden 1994 opetussuunnitelman perusteiden voimaan astumisesta lähtien Helsingin yliopiston valtiotieteellisestä tiedekunnasta (käytännöllisen filosofian laitokselta) on voinut valmistua maisteriksi yleissivistävässä koulussa opetettava aine, filosofia, pääaineena. Myös elämänkatsomustieto, yhteiskuntaoppi ja historia (poliittisen historian opiskelijoille) ovat yleissivistävän koulun oppiaineita, joita voi opiskella valtiotieteellisessä tiedekunnassa. Lähitulevaisuudessa on mahdollisesti syytä myös näitä aineita valtiotieteellisessä tiedekunnassa opiskelevien opiskelijoiden osalta kartoittaa, miten opiskelijoiden välinen oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus toteutuvat valittaessa opiskelijoita soveltavan kasvatustieteen laitoksen aineenopettajan opintoihin.

3.4 Teologinen tiedekunta

Teologisessa tiedekunnassa opiskelija voi hakea uskonnonopettajan B-koulutusohjelmaan aikaisintaan ensimmäisen opiskeluvuoden keväällä. Koulutusohjelma on erittäin suosittu. Keväällä 2006 hakijoita oli 92, joista koulutusohjelmaan hyväksytään 35 opiskelijaa kaksivaiheisten valintakokeiden perusteella. Aikuisopetukseen suuntautuviin erillisiin opettajan pedagogisiin opintoihin on 2000-luvulla vuosittain hyväksytty 2–4 ylemmän korkeakoulututkinnon jo suorittanutta opiskelijaa, joiden opetettavana aineena on ollut uskonto. Kevään 2006 valinnassa aikuisopetuksen valintakokeisiin on käyttäytymistieteellisten ja katsomusaineiden kiintiössä kutsuttu 6 hakijaa, joilla on uskonto opetettavana aineena.

Helsingin yliopiston, Joensuun yliopiston ja Åbo Akademin teologiset tiedekunnat ovat opetusministeriön rahoituksella toteuttaneet valtakunnallisen teologien koulutustarvelselvityksen (nk. Teotar-projekti), jonka loppuraportti julkistetaan kesäkuussa 2006. Selvityksen pohjalta näyttää siltä, että varsinaisten uskonnon aineenopettajiksi koulutettavien määrää ei tule vähentää. Niin ikään voisi olla perusteltua tämän yleissivistävän koulun opettajiksi suuntautuvien kiintiön lisäksi varata aikuisopetukseen suuntautuville esimerkiksi 3–5 tutkinto-opiskelijan vuosittainen kiintiö. Heille mahdollisia työtehtäviä olisi vapaan sivistystyön sektorilla, henkilöstökoulutuksessa, toisen asteen oppilaitoksissa ja ammattikorkeakouluissa.

Oma kysymyksensä on aikuisopetukseen suuntautuvien opettajan pedagogisten opintojen (60 op) rakenne ja sisältö. Mikä olisi esimerkiksi ainedidaktiikan osuus niissä? Opinnot tulevat tuottamaan laaja-alaisen opettajan pätevyuden, mutta antavatko ne valmiuksia opettaa uskontoa yleissivistävän koulun puolella?

3.5 Biotieteellinen tiedekunta

Biotieteellisen tiedekunnan biologian koulutusohjelman opiskelijat voivat hakea aineenopettajan koulutukseen. Koulutusohjelman ruotsinkieliset opiskelijat voivat hakea myös kaksikieliseen tai ruotsinkieliseen aineenopettajan koulutukseen. Viime vuosina aineenopettajan koulutus on ollut erittäin suosittu suuntaamisvaihtoehto. Esimerkiksi tänä keväänä (2006) koulutukseen haki 43 opiskelijaa, joista koulutukseen otetaan 15. Erillisiin opettajan pedagogisiin opintoihin biologia opetettavana aineena haki 11 maisteritutkinnon jo suorittanutta henkilöä, joista vain kolme pääsee koulutukseen.

Myös aikuisopetukseen suuntautuviin erillisiin opettajan pedagogisiin opintoihin on viime vuosina hyväksytty opiskelijoita, jotka ovat suorittaneet korkeakoulututkinnon bio- tai ympäristötieteistä. Biotieteellisen tiedekunnan näkemyksen mukaan aikuisopetukseen suuntautuvien bio- ja ympäristötieteiden alan opettajien määrää voisi lisätä, ja aikuisopetukseen suuntautuvat pedagogiset opinnot tulisi voida sisällyttää filosofian maisterin



tutkintoon. Tiedekunnan pysyvää määräysten perusteella tämä olisi jo nyt mahdollista, sillä sivuaineeksi tutkintoon käy periaatteessa mikä tahansa yliopistollinen opintokokonaisuus, jonka tutkintovaatimukset jokin yliopisto on vahvistanut.

Biologian opettajien työllisyystilanne on kohtuullinen, mutta nimenomaan perusopetukseen ja lukioon suuntautuvien opettajien koulutusta ei ole tällä hetkellä syytä lisätä. Biotieteellisen tiedekunnan opiskelijoissa on kuitenkin monia pedagogisesta koulutuksesta kiinnostuneita, jotka eivät halua opettajiksi peruskouluun tai lukioon. Ammattitaitoisille alan opettajille löytyy kysyntää esimerkiksi maa- ja metsätalouden, luontomatkailun, ammatillisen koulutuksen ja aikuiskoulutuksen sekä kansansivistyksellisen opetustoimen piiristä.

Biotieteellinen tiedekunta on kiinnostunut saamaan tutkintoon sisällytettäviin aikuisopetukseen suuntautuviin pedagogisiin opintoihin koko tiedekunnalle viiden opiskelijan vuotuisen kiintiön.

3.6 Käyttäytymistieteellinen tiedekunta

Soveltavan kasvatustieteen laitoksen ja kasvatustieteen laitoksen välisissä neuvotteluissa on kaavailtu aikuisopetukseen suuntautuvien pedagogisten opintojen sisällyttämistä tutkinto-opiskelijoiden opintoihin entistä kiinteämpänä osana pääaineopintoja. Laitosten opetussuunnitelmia perus- ja aineopintojen osalta Aikuisopetuksen pedagogisten opintojen osalta opetussuunnitelmaa on räätälöity vastaamaan entistä paremmin laitosten näkemyksiä. Helsingin yliopiston käyttäytymistieteellisen tiedekunnan ehdotuksessa opettajan rakenteellisesta kehittämisestä (Liite 2) on selkeä ehdotus sitä, kuinka aikuisopetukseen suuntautuvat opettajan pedagogiset opinnot toteutetaan ja mistä osuudet ovat kunkin laitoksen vastuulla.

Pedagogisten opintojen soveltavuuden arvioinnin toteuttamisen menettelytapoja kehitetään yhteistyössä. Esimerkiksi voidaan testata, miten valintakoe voitaisiin järjestää vasta ennen ohjatun harjoittelun aloittamista, jolloin opetettavan aineen (kasvatustiede) aineopinnoista suurin osa on jo suoritettuna. Ryhmähaastattelujen käyttömahdollisuuksia selvittää. Myös harjoittelua ja ainedidaktiikkaa sisältävän osuuden toteuttamista 1–2 omana moduulina kehitetään ja arvioidaan.

Pääaineenaan kasvatustieteitä opiskelevien kiintiötä aikuisopetukseen suuntautuviin opettajan pedagogisiin opintoihin lisätään sekä tutkinto-opiskelijoiden että maisterin tutkinnon suorittaneiden osalta. Tutkinnonsuorittaneiden kasvatustieteen maistereiden kiintiö on yhdessä katsomusaineiden (uskonto, elämänkatsomustieto ja filosofia) on 10, kasvatustieteen tutkinto-opiskelijoilla 30. Lisäystä on toivottu molempiin.

Koti- ja käsityötieteen laitoksen opiskelijoille, joilla on pääaineenaan kasvatustiede, tarjotaan entistä selkeämpi vaihtoehto suuntautua aikuisopetukseen sekä tutkintoon sisällytettynä että erillisinä opintoina.

Yhteistyössä valmistellaan kasvatustieteen laitoksen ja sen Yliopistopedagogisen tutkimus- ja kehittämissyksikön kanssa suuntautumisvaihtoehtoa, jolla yliopistopedagogiikan 60 opintopisteen laajuisia opintoja suorittavat saavat laaja-alaisen opettajankelpoisuuden. Nämä ensisijaisesti tohtoriopiskelijoille ja yliopiston henkilökunnalle suunnatut opinnot valmistellaan niin, että ne yhdessä muun yo-pedagogiikan kurssin sisällön kanssa täyttävät kelpoisuusasetuksen kriteerin sellaisista kasvatustieteellisistä opinnoista, joissa on didaktinen painotus ja jotka sisältävät ohjattua harjoittelua. Liitteessä 2 kuvattu yhteistyömalli toimii suunnittelun lähtökohtana.



3.7 Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta

Maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan opiskelijoita osallistuu säännöllisesti aikuisopetukseen suuntautuviin opettajan pedagogisiin opintoihin. Opettajan kelpoisuus avaa useita mahdollisuuksia tiedekunnan edustamien alojen aikuisoppilaitoksissa, keskiasteen koulutuksessa ja korkea-asteen koulutuksessa sekä lisää ammattitaitoa tiedottaa esimerkiksi luonto- ja ympäristöalan palveluista. Koska tiedekunnan opiskelijat eivät valmistu yleissivistävän koulun opettajiksi, tällä hetkellä ainoa vaihtoehto saada opettajan kelpoisuus, on suorittaa opettajaopinnot vasta tutkinnon jälkeen.

Näin ollen maatalous-metsätieteellinen tiedekunta on kiinnostunut saamaan oman opiskelijoiden kiintiön tutkintoon sisällytettäviin aikuisopetukseen suuntautuviin opettajan pedagogisiin opintoihin.



4 Toimenpide-esitykset

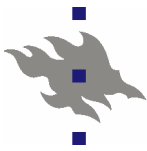
Aikuisopetukseen suuntautuvien opettajan pedagogisten opintojen laadun parantamiseksi ja toiminnan vakinaistamiseksi työryhmä esittää käyttäytymistieteelliselle tiedekunnalle seuraavaa:

1. Soveltavan kasvatustieteen laitoksella vakinaistetaan aikuisopetukseen suuntautuvat opettajan pedagogiset opinnot osaksi laitoksen koulutustarjontaa. Aikuisopetukseen suuntautuvien opettajan pedagogisten opintojen vastuuprofessoriksi nimitetään soveltavan kasvatustieteen laitoksen aineenopettajan koulutusohjelman johtaja.
2. Koulutuksen järjestämiseen ja opetussuunnitelmalliseen kehittämiseen kuuluva yhteistyö kasvatustieteen laitoksen kanssa toteutetaan opettajankoulutuksen rakenteellisen uudistamisen ehdotuksen mukaisesti (Liite 2).
3. Henkilöstöresursseina koulutuksen vakinaistaminen edellyttää kahden didaktiikan yliopistonlehtorin työpanosta soveltavan kasvatustieteen laitoksella. Lisäksi tarvitaan suunnittelusihteeri. Kasvatustieteen laitokselle osoitetaan tarvittavat henkilöstöresurssit liitteessä 2 kuvatun yhteistyön mahdollistamiseksi.
4. Kaikille Helsingin yliopiston tutkinto-opiskelijoille avataan tasa-arvoinen mahdollisuus suorittaa opettajan pedagogiset opinnot aikuisopetukseen suuntautuen käyttäen tarvittaessa kiintiöitä erikseen sovittavalla tavalla.
5. Aikuisopetukseen suuntautuneiden opettajan pedagogisia opintoja suorittavien tutkinto-opiskelijoiden koulutus toteutetaan pääasiassa vastaavanlaisen moduulimallin mukaisesti kuin yleissivistävän koulun aineenopettajan koulutus. Tutkinnon suorittaneet ja pääaineenaan kasvatustiedettä opiskelevat noudattavat edellisiä johdonmukaisemmin kasvatustieteen ja soveltavan kasvatustieteen laitoksen yhteistyönä laatimaa suunnitelmaa (Liite 2). Perus- ja syventävä harjoittelu tapahtuu aikuiskoulutuksen, vapaan sivistystyön, yliopisto-opetuksen tai esim. henkilöstökoulutuksen parissa. Soveltava harjoittelu voidaan toteuttaa yleissivistävässä koulussa.
6. Maisterin tutkinnon suorittaneille tarjotaan edelleen mahdollisuus suorittaa opettajan pedagogiset opinnot aikuisopetukseen suuntautuen pääaineesta riippumatta. Näin taataan tutkinnon suorittaneille tasa-arvoinen asema opettajaopintoja ajatellen.

Helsingissä 18.10.2006

Työryhmän puolesta,

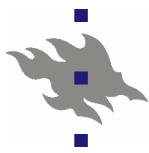
Tor Kronlund, puheenjohtaja Taina Kaivola, sihteeri



Liite 1

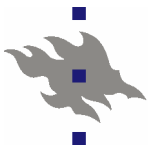
Aikuisopetukseen suuntautuneiden pedagogisten opintojen opiskelijapalautteita

Aikuisopettajan koulutus						
Palautteet 05-06						
<u>Syventävä harjoittelu:</u>						
Missä määrin syventävä harjoittelu vastasi opetussuunnitelmassa asetettuja tavoitteita?						
erittäin huonosti	1	2	3	4	5 erittäin hyvin	
		1	3	28	6	38
Miten syvällisesti harjoittelussa käsiteltiin asioita?						
erittäin pinnallisesti	1	2	3	4	5 erittäin syvällisesti	
			14	20	4	38
Harjoitteluraportti on toimiva reflektion ja itsearvioinnin väline harjoittelussa.						
täysin eri mieltä	1	2	3	4	5 täysin samaa mieltä	
			6	23	9	38
Arvioi saamaasi ohjausta oman opettajuutesi kehittymisen kannalta.						
Määrä:						
ohjausta oli liian vähän	1	2	3	4	5 ohjausta oli liian paljon	
	1	5	31	1		38
Laatu:						
ohjaus ei tukenut harjoittelua	1	2	3	4	5 ohjaus tuki harjoittelua	
		2	8	20	7	37
Missä määrin syventävä harjoittelu erosi perusharjoittelusta?						
ei lainkaan	1	2	3	4	5 erittäin paljon	
		10	5	14	5	34
Arvioi syventävää harjoittelua kokonaisuutena oman opettajuutesi kehittymisen kannalta						
asteikolla 1 (merkitys pieni) - 5 (merkitys suuri)						
	1	2	3	4	5	
	1	1	5	23	8	38



Aikuisopettajan koulutus
Palautteet 05-06

Arvioi opettajan pedagogisia opintoja kokonaisuutena:					
Kuinka paljon suorittamissasi opinnoissa on sisällöllisiä päällekkäisyyksiä?					
erittäin vähän	1	2	3	4	5 erittäin paljon
	6	12	13	6	2
					39
Kasvatustieteellinen tutkimus luo pohjaa opettajaopinnoille.					
täysin eri mieltä	1	2	3	4	5 täysin samaa mieltä
		2	8	20	9
					39
Tutkimusperustainen koulutus on tärkeää opettajaksi kehittymisen kannalta.					
täysin eri mieltä	1	2	3	4	5 täysin samaa mieltä
		2	10	20	6
					38
Arvioi opettajan pedagogisia opintoja kokonaisuutena oman opettajuutesi kehittymisen kannalta asteikolla 1 (merkitys pieni) - 5 (merkitys suuri)					
	1	2	3	4	5
		1	4	22	12
					39
Missä määrin opinnot ovat tukeneet vuorovaikutustaitojesi kehittymistä?					
erittäin vähän	1	2	3	4	5 erittäin paljon
		7	15	15	2
					39
Arvioi opetusta Soveltavan kasvatustieteen laitoksella yleisesti:					
Opetuksen asiantuntevuus:					
erittäin vähäinen	1	2	3	4	5 erittäin suuri
		1	4	25	8
					38
Opetuksen kiinnostavuus:					
erittäin vähäinen	1	2	3	4	5 erittäin suuri
		2	7	24	5
					38



Liite 2

Käyttätymistieteellinen tiedekunta

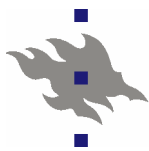
Soveltavan kasvatustieteen laitos
Kasvatustieteen laitos

Opettajankoulutuksen rakenteellisen kehittämisen suunnitelma, elokuu 2006
Aikuisopetukseen suuntautuvien opettajan pedagogisten opintojen uudistaminen

Suunnitelman nimi	Aikuisopetukseen suuntautuvien opettajan pedagogisten opintojen (60 op) rakenteellinen uudistaminen
Vastuuhenkilö	Tor Kronlund (Soveltavan kasvatustieteen laitos) ja Marja Martikainen (Kasvatustieteen laitos) tor.kronlund@helsinki.fi; marja.martikainen@helsinki.fi
Kuvaus	<p>Historia ja nykytila</p> <p>Aikuisopetukseen suuntautuvien opettajan pedagogisten opintojen järjestäminen Helsingin yliopistossa juontaa juurensa yli kymmenen vuotta sitten tapahtuneeseen vapaan sivistystyön opettajien koulutuksen siirtämiseen opetushallitukselta yliopiston tehtäväksi. Tuolloin ei kuitenkaan ratkaistu pysyvällä tavalla uuden tehtävän rahoitusta yliopistolle. Koulutus on järjestetty tulossopimuskausiksi myönnettyillä hankerahoituksilla. Em. rahoitusratkaisun seurauksena aikuisopetukseen suuntautuvat opettajan pedagogiset opinnot on voitu tarjota tutkinto-opiskelijoille vain kasvatustieteellisessä (ei opettajankoulutuksessa opiskelevat) ja valtiotieteellisessä tiedekunnassa sekä maisterin tutkinnon suorittamisen jälkeen suoritettavina eli erillisinä opettajan pedagogisina opintoina myös muissa tiedekunnissa tutkintonsa suorittaneille.</p> <p>Yli kymmenen vuoden aikana, jolloin aikuisopetukseen suuntautuvaa opettajankoulutusta on järjestetty Helsingin yliopistossa, opettajankoulutuksen tehtäväkenttä on laajentunut. Pyrkimyksenä on vastata monien eri aikuiskoulutuksen alojen ja vapaan sivistystyön opettajatarpeeseen. 2000-luvulla aikuiskoulutuksessa otetaan entistä joustavammin huomioon työelämässä toimivien ja erilaisten erityisryhmien osaamisen uudistamisen vaatimukset. Yhä useammat työtehtävät sisältävät ohjausta ja neuvontaa, työn opastusta ja koulutusta. Opettaminen ei ole enää vain perinteisten opetusammattien vastuulla. Näin ollen voidaan puhua kasvavasta aikuisopettajatarpeesta hyvin monenlaisilla työpaikoilla sekä yliopiston yhteiskunnallisen vuorovaikutustehtävän korostumisesta. Tähän liittyen myös akateemisissa työyhteisöissä kiinnitetään entistä enemmän huomiota opetukseen ja sen laatuun, mikä on lisännyt kiinnostusta yliopistopedagogiikkaan.</p> <p>Uudistukset Ammattien pedagogisoituminen ja koulutuksen työelämärelevanssi</p> <p>Aikuisopetukseen suuntautuvan opettajan pedagogisen koulutuksen rakenteelliseen kehittämiseen sisältyy opintojen uudelleen organisointi, soveltavan kasvatustieteen laitoksen ja kasvatustieteen laitoksen välisen yhteistyön lisääminen. Uudistus edellyttää, että koulutuksen rahoitus saadaan vakainaistettua ja että koulutus voidaan tarjota myös muiden alojen tutkinto-opiskelijoille kuin kasvatustieteellisen alan ja valtiotieteellisen tiedekunnan opiskelijoille. Tarve koulutuksen vakainaistamiseen on ilmeinen, sillä aikuispedagogisen osaamisen tarve yhteiskunnassa on suuri ja lisääntyy tulevaisuudessa. Elinikäisen koulutuksen toteutuminen, ammattien pedagogisoituminen, työn muutokset</p>



	<p>sekä muuttoliike edellyttävät, että aikuisten institutionaalisessa koulutuksessa, työelämässä ja vapaan sivistystyön piirissä on riittävästi aikuisten opetuksen ja oppimisen asiantuntijoita.</p>
Tavoitteet	<p>Aikuisopetukseen suuntautuvien opettajan pedagogisten opintojen rakenteellisen uudistamisen tavoitteet</p> <p>1. Vakinaistaa aikuisopetukseen suuntautuvien opettajan pedagogisten opintojen järjestäminen ratkaisemalla niiden rahoitus opetusministeriön rahoitusmallissa nykyisen hankerahoituksen sijasta. Rahoituksen vakinaistamisen myötä aikuisopetukseen suuntautuvien opettajan pedagogisten opintojen järjestäminen voitaisiin vakinaistaa käyttäytymistieteellisessä tiedekunnassa nimittämällä tehtävästä vastaamaan vakinainen henkilökunta, mikä on koulutuksen kehittämisen edellytys.</p> <p>2. Avata opettajankoulutusta antavien tiedekuntien tutkinto-opiskelijoille mahdollisuus sisällyttää aikuisopetukseen suuntautuvat opettajan pedagogiset opinnot maisterin tutkintoon. Aikuiskoulutukseen suuntautuminen kiinnostaa opiskelijoita joten uuden väylän avaamisella myös tutkinto-opiskelijoille voitaisiin lisätä halukkuutta pedagogisten opintojen suorittamiseen myös niillä tieteenaloilla (esim. matemaattis-luonnontieteelliset aineet ja kieliaineista englanti), joilla on pulaa sekä yleissivistävän että aikuiskoulutuksen opettajista. Aikuisopetukseen suuntautuva väylä voidaan aluksi avata kiintiömällä nykyisistä opettajan pedagogisten opintojen kiintiöistä vuosittain 15–20 eri oppiaineiden opiskelijalle aikuisopetukseen suuntautuva vaihtoehto. Aikuisopetukseen suuntautuvat opettajan pedagogiset opinnot on voitu tarjota tutkintoon sisällytettynä ainoastaan kasvatustieteellisten aineiden (mukaan lukien erityispedagogiikka ja varhaiskasvatuksen maisteriohjelma) ja valtiotieteellisen tiedekunnan pääaineopiskelijoille. Syynä tähän on ko. opintojen rahoitusratkaisu. Kun vapaan sivistystyön opettajien koulutus aikoinaan siirtyi opetushallitukselta yliopiston tehtäväksi, niiden rahoitusta ei tuolloin ratkaistu. Tähän saakka aikuisopetukseen suuntautuvien opettajan pedagogisten järjestämiseen on myönnetty kolmivuotiskausittain hankerahoitusta. Nykyisiä sisäänottokiintiöitä ei siis ole tarkoitus lisätä.</p> <p>3. Tarjota edelleen ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneille pääaineesta riippumatta erilliset opettajan pedagogiset opinnot aikuisopetukseen ja mm. vapaaseen sivistystyöhön suuntautuen.</p> <p>4. Laatia uudet tutkintovaatimukset ja opinto-ohjelma aikuisopetukseen suuntautuville opettajan pedagogisille opinnoille soveltavan kasvatustieteen ja kasvatustieteen laitoksen yhteistyönä. Samalla uudistetaan yliopistopedagogiikan 60 opintopisteen arvosanaopinnot niin, että myös ne tuottavat laaja-alaisen opettajan kelpoisuuden liite 1. Institutionaalinen aikuiskoulutus, työelämäkoulutus ja yliopistopedagogiikka, toimivat soveltuvien osin vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Eri opettajankoulutusryhmien opetuksen yhteistyötä pyritään lisäämään niin opetuksessa kuin opettajankoulutuksen tutkimuksessa.</p>
Kustannukset	<p>Kustannuslaskelmat</p> <p>Kahden laitoksen yhteistyönä järjestettävä opetuksen kustannukset ovat seuraavat:</p> <ul style="list-style-type: none">- henkilöstöresurssit soveltavan kasvatustieteen ja kasvatustieteen laitoksilla nostetaan tarpeen edellyttämälle tasolle, arvioitu vähimmäistarve: yksi uusi lehtoraatti sekä soveltavan kasvatustieteen laitokselle että kasvatustieteen laitokselle (à 60 000 €/vuosi)- 45 + 20 uuden opettajan pedagogisia opintoja suorittavan tutkinto-opiskelijan ohjatun harjoittelun järjestäminen aikuisoppilaitoksissa, vapaassa sivistystyössä ja yrityksissä (à 1 500 € vuodessa sekä ohjaajien koulutus 4 500 €/ vuosi).



- suunnittelija/koulutussihteeri ja hallinto 45 000 euroa
- työtila ja opetustilakustannukset 20 000 euroa
- opiskelijavalinta 32 000 euroa

	2007	2008	2009	2010
RAHOITUS YHTEENSÄ (1000 €)	349	351	353	355
YO	30	30	30	30
OPM	319	321	322	325
Suomen Akatemia	0	0	0	0
Tekes	0	0	0	0
Muu yksityinen	0	0	0	0
Muu julkinen	0	0	0	0
EU (sis. kansallisen rahan)	0	0	0	0
MENOT YHTEENSÄ (1000 €)				
Palkkakulut	324	326	328	330
Laitekulut	2	2	2	2
Matkakulut	2	2	2	2
Tilakulut	18	18	18	18
Muut kulut	3	3	3	3

**Suunnitelma
rahoituksen
päätyttyä**

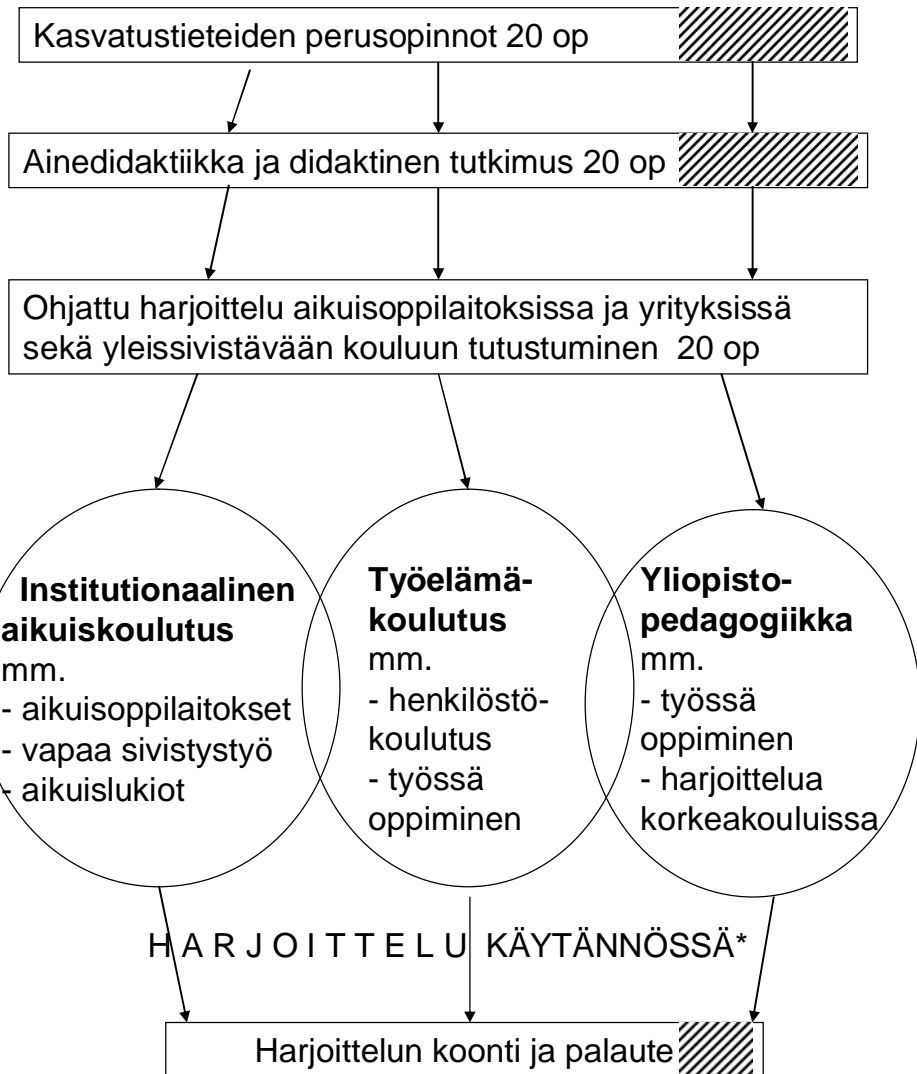
Sisällöllinen ja rakenteellinen kehittäminen jatkuu

Tiedekunnan resursseja hyödynnetään niin, että kasvatustieteen laitos vastaa kaikkien opiskelijoiden aikuisopetukseen suuntautuvien opettajan pedagogisten opintojen perusopinnoista. Näin vähennetään rinnakkain tapahtunutta opetusta kahden laitoksen välillä ja Soveltavan kasvatustieteen laitoksella vapautuu resursseja ainedidaktiikkaan ja harjoitteluun liittyvään tutkimukseen ja opetukseen. Kustannuksissa ei ole mukana yliopistopedagogiikan koulutuksesta aiheutuvia kustannuksia.

Molemmilla laitoksilla on ainakin yksi vakinainen yliopistonlehtori, joka vastaa aikuisopetukseen suuntautuvien pedagogisista opinnoista. Hallinnosta vastaa yksi suunnittelija tai koulutussihteeri. Opintojen **tutkimusperustaisuus** on selkiytetty nimeämällä jo hankkeen alkuvaiheessa laitosten professoreista vastuuhenkilöt kullekin kolmelle suuntautumisvaihtoehdolle: **institutionaalinen aikuiskoulutus**, **työelämäkoulutus** ja **yliopistopedagogiikka**, jotka on kuvattu alla olevassa kuviossa.



**Yhteinen
opetusuun-
nitelma**



*Harjoittelu sisältää tutkimus- ja kehittämisprojekteja ja nivoutuu muuhun opetukseen mm. seminaareissa. Tutkielmiin voi liittyä myös tuotteistamista. Harjoittelu tapahtuu jaksoissa yksin ja/tai ryhmissä muodostaen jatkumon.

 =yliopistopedagogiikan räätälöityjä opintoja